

אסטרטגיית יציאה: איך הפרשת חלה היא הצעד הבא במלחמה? מבוסס על לקו"ש יח/183

מכל המצוות והקבלות הטובות שנעשו בשנים האחרונות להחזרת החטופים, תופשת את המקום הראשון הפרשת חלה. איש אינו יודע להסביר כיצד זכתה המצווה הזו להתנחל בלבבות, אבל עובדה היא שלב ישראל ער ונשות ישראל מתקדשות למסור את ראשית החלה לה' ולפעול ישועות.

סגולות יוצאות מהכלל למצווה נאמרו כבר בספרי הנביאים והחכמים. ואף שמדובר במצווה קלה לקיום שמתבצעת בבית, אין בה יגיעה כמו כיבוד הורים או הוצאת כספים כמו מעשרות, בכל זאת נאמרו בה סודות נפלאים ויסודות אמוניים.

אנו רוצים להציג הסבר נפלא במהות המצווה: הפרשת חלה היא הצהרת האמונה שהכול מאתו יתברך. הפרשת החלה **הראשונה** לקב"ה - עוד לפני שעקרת הבית לוקחת לעצמה - היא תמצית ההכרה בכך שהטבע משקר. המערכת הטבעית היא מכונה שמבצעת הוראות שהתקבלו מלמעלה ולכן ההודאה חייבת להינתן בראש ובראשונה לקב"ה.

זה הדבר הגדול ביותר שאנו יכולים לעשות עכשיו להצלחת המלחמה: להפריש יותר ויותר חלה. כלומר, להודות למי שהכול שלו. לראות את המהלכים האדירים שהקב"ה משרטט כדי להביא אותנו למצב המופלא שאנו נמצאים בו וכך יהיו פחות ופחות נפילות והצלחה מוחלטת לכוחותינו האמיצים.

מצוות הפרשה חלה מובאת בסוף פרשתנו, שלח. היא מובאת כעידוד והבטחה לעם ישראל, שזרעם עתיד להגיע לארץ ולהתחייב בה. אחרי פרשת המרגלים שגזרה כליה על כל הדור, מובאת מצוות הנסכים שהיו באים עם הקורבנות ואחריה הפרשת חלה, כדי לעודד את ישראל שבניהם יזכו להיכנס לארץ ויתחייבו בשתי המצוות הללו, שחלות לראשונה בארץ ישראל ואין מתקיימות במדבר.

מכל המצוות התלויות בארץ, התורה בוחרת דווקא בהפרשת חלה ולא בתרומות ומעשרות וביכורים, משום שהיא מתחייבת מיד בכניסה לארץ ולא כמו המצוות האחרות, שחלות רק אחרי שהשלימו את כיבוש וחלוקת הארץ, מהלך שארך 14 שנים ארוכות¹.

1. במדבר טו: דבר אל בני ישראל ... בבאכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה: והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה': ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה, כתרומת גרן כן תרימו אתה.

רמב"ן: אחר שהבטיח את הבנים שיבאו אל הארץ, השלים להם תורת הקרבנות שיקריבו נסכים בבואם לארץ ... כי היו נואשים לומר מי יודע מה יהיה לאורך ימים לסוף ארבעים שנה ואם יחטאו גם הבנים ולכן ראה הקב"ה לנחמם בהבטחה שגלוי לפניו שיבאו וירשו אותה ... והשלים עוד תורת הכהנים עם החלה שלא נהגה במדבר ... ויש עוד שנוי בחלה על דעת רבותינו שנתחייבו בחלה כשנכנסו לארץ מיד ולא התחייבו במעשרות ובתרומה אלא לאחר ירושה וישיבה.

חשיבות החלה ביחס למצוות הדומות לה כתרומות ומעשרות – בולטת בעניין נוסף: חלה אינה מתבטלת בגלות, כמו שאר המצוות התלויות בארץ כמו שמיטה ותרומות ומעשרות. זאת כדי שלא תישכח תורת חלה מישראל. מוכח שמדובר במצווה חמורה וגדולה מהן².

¹ **הקשר נאה נוסף לפרשה:** הפרשה הקשה מתחילה עם **שבח לנשות ישראל:** "שלח לך אנשים" ורש"י מפרש "לדעתך"! מבאר הכלי יקר: "לפי שהאנשים היו שונאים הארץ ואמרו 'נתנה ראש ונשובה מצרימה' ואילו הנשים חיבבו הארץ ואמרו [בנות צלפחד] 'תנה לנו אחזה', לכן אמר הקב"ה: לפי דעתי שאני רואה בעתיד, היה יותר טוב לשלוח נשים **המחבבות הארץ** כי לא יספרו בגנותה, אבל אתה שסבור שכשרים הם והארץ חביבה עליהם - תשלח אנשים. וזהו 'שלח לך' - לדעתך – **אנשים**", אבל לדעתי היה טוב לשלוח **נשים**". יוצא שכל פרשתנו היא רמז לגדולת הנשים ובסופה מובאת פרשת חלה, שהיא משלוש מצוות האשה.

² תוספות (קידושין לו, ב) מסביר שחלה דומה לחובת הגוף ולא לחובת הארץ. שהרי היא חובה גם על אדם שאין לו קרקע ונובעת מעצם עשיית העיסה, ולכן גזרו בה גם בחו"ל. משא"כ תרומות ומעשרות שהן בולטות כחובת קרקע ולכן השאירו אותן רק בארץ ישראל.

רמב"ם ביכורים ה,ז: מפרישין חלה בחוץ לארץ מדברי סופרים, כדי שלא תשכח תורת חלה מִישראל.

הפרשת חלה היא "תרומה כתרומת גורן", שהיא אחת מעשרים וארבע מתנות כהונה. הכוהנים, ששירתו אותנו בבית המקדש, לא עבדו ולא קיבלו משכורת, לכן אנו מצווים לחלוק עמם הכול: לפדות מהם את הילד הראשון, להעניק להם בשר מבשר הקורבנות, להפריש פירות תרומה מפרי האדמה, צמר מראשית הגז, וחלה מעיסת הבצק.

כיום, כשאנו בגלות והכוהנים טמאים טמאי מת, אסור להם לאכול את עיסת החלה שהיא קדושה, לכן הפרשת החלה היא רק לזכר המצווה המקורית. כאשר לשים עיסה מכובדת (למנהגנו, מקילו ו-250 גרם עד קילו ו-660 גרם בלי ברכה, ומעל המידה הזו עם ברכה) – חותכים ממנה חתיכה (למנהגנו, כזית) ושורפים אותה באש או עוטפים בצורה מכובדת ומניחים באשפה.

הפרשת חלה היא אחת משלוש המצוות שהוטלו על האישה: "חלה, נדה, והדלקת הנר". שכן זו מצווה שמתקיימת במטבח, הטריטוריה של האישה. גם כתיקון לחטא עץ הדעת, שקלקלה "חלתו של עולם", את האדם הראשון שגובש מעפר ומים, כמו חלה והיה עיקרו של עולם.

נאמרו בה סגולות חריגות בכל התחומים. ראשית, ברכת העיסה והפרנסה:

2. יחזקאל מד,ל: וראשית ערסותיכם תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך.

יחזקאל מגדיר אותה כדרך להביא **ברכה הביתה**. המילה "ברכה" פירושה הכפלת השפע. שורש המילה הוא האותיות "ברך", שהן אותיות כפולות בכל המעגלים העשרוניים: שתיים, עשרים ומאתיים. הרעיון הוא שכשיש ברכה, הפוטנציאל מוכפל ומאה שקל קונה כמו מאתיים. מוצאים מבצע טוב וקונים במאה סחורה ששווה מאתיים. מנגד, בהיעדר הברכה חלילה, מאה שווה כמו חמישים וקונים בכפל מחיר מה ששווה חצי ממנו.

בענייננו, הכוונה בראש ובראשונה לברכה **בעיסה עצמה**, העיסה גדלה ותופחת מעבר לגודל הטבעי.

רש"י בראשית כד,טז: כל זמן ששרה קיימת, היה נר דולק באהל מערב שבת לערב שבת, וברכה מצויה בעיסה, וענן קשור על האהל – גור אריה: כנגד ג' מצוות [האישה]: ברכה מצויה נגד הפרשת חלה, ונר דולק נגד הדלקת הנר, וענן קשור על האהל כי הטהרה מן הנדות מביא לידי רוח הקודש.

אירוע דומה התרחש אצל אליהו הנביא. במשך שלוש שנים לא ירדה טיפת גשם בארץ ישראל והרעב היכה. אליהו עצמו נחלש וה' הורה לו ללכת לעיר צרפת בצידון ושם מצא אישה והתחנן אליה לקבל לחם. היא התנצלה שנותרה לה כף קמח אחרונה ואחריה היא ובנה ימותו ברעב. אליהו הורה לה להכין עבורו עוגה קטנה ואחר כך כד הקמח לא יכלה לעולם.

מלכים א יז: ויקרא אליה ויאמר לקחי נא לי פת לחם בידך: ותאמר חי ה' אלוקיך אם יש לי מעוג [פרוסת עוגה] כי אם מלא כף קמח בכד ומעט שמן בצפחת ... ואכלנוהו ומתנו: ויאמר אליה אליהו, אל תיראי ... עשי לי משם עגה קטנה בראשונה והוצאת לי, ולך ולבנך תעשי באחרונה: כי כה אמר ה' אלוקי ישראל כד הקמח לא תכלה וצפחת השמן לא תחסר עד יום תת ה' גשם על פני האדמה – רד"ק: ומה שאמר 'בראשונה והוצאת לי' ... שהיה כהן ותוציא לו חלה תחילה [ותשרה הברכה].

הדבר המעניין הוא, שאליהו דורש לקבל "בראשונה" את העוגה ובעצם לחטוף את הפרוסה האחרונה מפני אישה וילד רעב. הרד"ק אומר רעיון גדול: זאת **סגולת הברכה**. אליהו מגלה לה את הסוד להפוך את המזל ולהביא שפע לעיסה: אליהו הוא כהן ולכן תפריש חלה לכהן ותביא ברכה אל ביתה.

מעבר לכך, ברכת העיסה היא משל **לברכת הפרנסה בכלל**. כך אפשר ללמוד ממקור שלילי המדבר על ביטול המצווה והרי מרובה מידה טובה ממידת פורענות.

אבות ה,ח: מקצתן מעשרין ומקצתן אינן מעשרין – רעב של בצורת בא ומקצתם רעבים ומקצתם שבעים... לא ליטול חלה - רעב של כליה בא – רמב"ם: שלא ימטיר כלל ויבשו הנהרות והאגמים.

היבט שלישי של "ברכת הבית" הוא ברכת זרעא חייא וקיימא. כך אומרת המשנה (שבת ב,ו): "על שלוש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, שאין זehירות בנדה, חלה והדלקת הנר". וכיון שמרובה מידה טובה, הזהירות בשלוש מצוות האשה, מביאה לברכת זרעא חייא וקיימא ונחת מהילדים.

כל זה מעלה את השאלה המתבקשת: מה סודה של ההפרשה?

הרבי דן ברמז כביר במהות המצווה, לפיו הסוד נמצא ברצף העניינים בפרשה. אחרי מצוות חלה, באים דיני שגגת ציבור וסנהדרין בחטא החמור ביותר, עבודה זרה. מדוע שגגת עבודה זרה מובאת כאן ולא בכלל דיני השגגות בספר ויקרא? המדרש אומר דברים מדהימים:

3. פרשתנו טו,כב: וכי תשגו ולא תעשו את כל המצוות - רש"י: בעבודה זרה הכתוב מדבר ... שהיא שקולה ככל המצוות. ויקרא רבה טו,ו: למה נסמכה פרשת חלה לפרשת עבודה זרה? לומר לך שכל המקיים מצוות חלה, כאילו ביטל עבודה זרה וכל המבטל מצוות חלה – כאילו קיים עבודה זרה.

הפרשת חלה היא ביטול האיסור התודעתי החמור מכולם: עבודה זרה. יותר משבת, יום כיפור ותרומות ומעשרות - מי שלא מפרש חלה כופר בכל. מה הכוונה? כיצד אישה שלשה 1.660 גרם והפרישה כזית היא כופרת בעבודה זרה? ואם התעצלה להפריש היא מודה בעבודה זרה?! הרבי מפתח נקודה מרהיבה שפותחת את העיניים בימים גדולים אלו.

ב. מילה אחת מספרת את הסיפור: "ראשית עריסותיכם". תנועת הנפש להעניק לקב"ה את החלק הראשון בעיסה - היא פרץ אמונה יוצאת מהרגיל. את החלק הראשון מעניקים לבעל הבית, להוגה היצירה ויוצרה. החלק הראשון נושא את כל נשמת היצירה, הכאב, העמל, הציפייה והרעיונות שהושקעו בה ולכן את הראשון מגישים בהערכה לאדריכל הניצחון.

והנה באה עקרת הבית ולפני שהיא בולעת ברעבתנות חתיכה ראשונה מהבצק - היא עוצרת ומקדימה להעניקה לה'. היא בעצם מכריזה: כלום לא עשיתי בעצמי. לא קניתי קמח, לא לשתי עם מים, הכול מאתו יתברך שהולך והחזיר אותי.

רבי צדוק הכהן מלובלין מחדד כי תנועת "הראשונות" מגיעה לשיאה בהפרשת חלה, עוד יותר מאשר בתרומות ומעשרות וביכורים. תרומות ומעשרות מופרשות לאחר הצמיחה, שתלויה בברכות עליונות. עולם החקלאות הוא מורכב הרבה יותר מיכולות החקלאי ותלוי לחלוטין בקב"ה. שנת בצורת או חמסין פתאומי באביב חלילה, ישחיתו את המטע. אבל את החלה מפרישים במטבח, אחרי סדרת מלאכות פשוטות. היא קנתה קמח, היא לשה עם מים ובכל זאת קמה ומצהירה שהכול מלמעלה.

זאת נקודת השיא של הבריאה כולה, כפי שמדקדק רבי צדוק ממדרש:

בראשית רבה א,ד: 'בראשית ברא אלוקים' - בזכות ג' דברים [שנאמר בהם 'ראשית'] נברא העולם: אין 'ראשית' אלא הפרשת חלה, שנאמר 'ראשית עריסותיכם', ואין 'ראשית' אלא מעשרות, שנאמר 'ראשית דגנך' ואין 'ראשית' אלא בכורים, שנאמר 'ראשית בכורי אדמתך'.

החלה מובאת ראשונה במדרש, כעיקר ה'ראשית' שבגללה נברא העולם. מבאר רבי צדוק הכהן מלובלין כי אמונת החלה היא נקודת השיא של ההכרה היהודית בעומק מהות הטבע.

ליקוטי אמרים לרבי צדוק הכהן מלובלין אות ג: תרומה היא מן התבואה שהוא מעשה שמים ... והכל יודעים שאין בכח האדם להצמיח התבואה. אבל במעשה אדם לטחון החיטה ולעשות עיסה ולאפות – בזה רבותא כשמכיר שגם בזה הוא הנותן לך כח לעשות חיל וזהו הפרשת החלה.

כמובן, גם גוי מסוגל להאמין שיש השגחה פרטית והקב"ה מכון את דרכיו, אבל כיצד הרווחתי את מה שהרווחתי כעת? מה גרם לי להוציא עיסה מוכנה מהתנור? גוי יאמר כי עבדתי קשה והתאמצתי. ואולם יהודי נותן את החלק הראשון לקב"ה ובכך מצהיר: **רבש"ע, זה שלך**. זריעה לא מצמיחה וקצירה לא קוצרת ולישה לא מערבבת – הכול זאת ההחלטה של הקב"ה בכל רגע מחדש.

יהודי מאמין **שעבודה לא מפרנסת ותוספת עבודה לא מביאה תוספת פרנסה**, אלא הפרנסה מהשמיים וההשתדלות היא הכלי לממש את הברכה בדרכי הטבע.

נעמיק בדברים: קדושת הטבע, נעוצה בכמה גורמים. ראשית, בגורם הסיבתי והסביבתי. הקב"ה מתכנן את המהלך מסביב ומתווך את התיווך כדי שכל אדם יהיה במקום הנכון ובזמן הנכון. למשל בהקשר הנוכחי: מי היה יכול להעלות בדעתו ביום שמחת תורה הנורא, לאן נגיע אחרי עשרים חודש? התקבצו מהלכים שאין לנו שום שליטה עליהם: העובדה המשוגעת שסינוואר ימ"ש מיהר לצאת למבצע לבדו, ללא חיזבאללה ואיראן. אחר כך הוכבד ליבו של נסראללה להתערב מאוחר ולא להפסיק, וכך ניתנה ההצדקה לפגוע בו ישירות. ואז הוכבד ליבם של האיראנים לצאת במירוץ לפצצה, כפי שלא עשו שנות דור והגיעו לנקודה שהיא כמעט אל-חזור וניתנה ההצדקה לרוץ את ראש הנחש.

שנית: לא רק הגורם הסיבתי הוא מהשמים, גם קיום הלישה והאפיה כרגע הוא בהחלטת שמים. הבעש"ט הקדוש אומר שהקב"ה מחדש את כל העולם בכל רגע ואחרת הכול היה הופך להיות אין ואפס. רבינו הזקן מעמיק בשער הייחוד והאמונה כי עצם קיום העולם הוא נגד הטבע. העולם הוא מחדש ומפתיע ולא היה קיים בעבר וכל דבר שנוצר מאפס, צריך סיבה להמשיך ולהתקיים כנגד טבעו. לכן הקבה **מחדש כרגע את הטבע וגורם לו להיות ולפעול עכשיו**.

שלישית: מובא בספרים שהטבע עצמו הוא "ניסים רצופים". כלומר, עצם מעשה הלישה והאפיה הם **ניסים שהתרגלנו אליהם**. ניסים שמתמשכים הרבה זמן ולכן התרגלנו שזה ככה עובד, אבל בעצם אין בהם שום היגיון והקב"ה צריך לפקוד על המנגנון בכל רגע שיעבוד. נחשוב: לוקחים גרעין בגודל 2 סנטימטר, זורקים אותו לאדמה, הוא נרקב לחלוטין, אבל מעורר את כח הצומח באדמה ומרים עץ אדיר שמוציא רבבות פירות. אחר כך הקמח שמתערבב עם המים יוצר עיסה. מי היה יכול לחשוב על פעולות כאלו מראש? אלו מנגנונים פלאיים שחקק הקב"ה בעולמו ולמדנו להתרגל אליהם.

בעבר, כשלחם ירד מהשמים זה היה נראה כמו טבע. לפתע חלף חודש מיציאת מצרים ונגמר האוכל. משה אמר שהחל ממחר יפול מן השמים ויזין את העם. ברגע הראשון הביטו בו בחוסר אמון: לחם מהשמים?! בלי חרישה ובלי קצירה?! אולם התרחש נס ובמשך ארבעים שנה רצופות ירד מדי בוקר לחם מהשמים. הם אפילו היו מברכים עליו "המוציא לחם מן השמים".

במשך ארבעים שנה הם התרגלו שככה זה הטבע ולא יכול להיות אחרת. תמו ארבעים השנים במדבר ויהושע הכין את העם לכך שהכל הולך להשתנות. הלחם לא יפול מהשמים ותמורת זאת, יהיה עליהם לזרוע גרעין בגודל שני סנטימטר לאדמה, הוא יירקב ויצמיח שדה של חיטה. אפשר לתאר שכולם הביטו בו בהלם: איך גרעין זעיר ונרקב יצמיח שדה? מילא לחם מהשמים – הגיוני... אבל גרעין יצמיח חיטה?! אבל חלף המזן והתרגלנו וזה נהיה הטבע. אולם האמת היא שהקב"ה החליט שככה זה יקרה ולכן העובדה שדברים עובדים – שייכת לו וההודאה מגיעה לו.

בהערה³ הובא משל יפה.

³ ילד עשיר ומפונק גרם לאביו עגמת נפש. הוא היה יושן עד הצהריים ומבלה עד לפנות בוקר. אביו הוכיח אותו תכופות, עד שנמאס לילד. הוא החליט לעזוב את הבית ולהוכיח לאבא שהוא מסוגל להתעשר בלעדיו. במשך שבועיים ישן על ספסל ברחוב, עד שאחד מתושבי העיר ריחם עליו והציע לו עבודה בגינה שלו ובתמורה יוכל לישון ולאכול אצלו. אחרי שמצא מקום לאכול ולישון, הלך לחפש עבודה מסודרת ומצא עבודה כעוזר קונדיטור במאפייה קטנה. בהדרגה למד את המקצוע ולאחר שנה החליט לממש את החלום ולפתוח מאפייה משלו. אולם המיקום היה גרוע והוא סבל מהפסדים. הוא עמד להישבר, עד שיום אחד נכנס איש עסקים והתלהב מהמאפים. הוא הציע לחתום שותפות אתו ולשכור עבורו חנות בקניון. עד מהרה הגיעה ההצלחה ובתוך חצי שנה נפתחו חמישה סניפים בבעלות משותפת שלהם. כעת הרגיש בטוח לשתף את אביו בקורות חייו. הוא נטל נייר וכתב: "אבא, בוויכוח בינינו אני ניצחתי. שלוש שנים אחרי שעזבתי את הבית, הפכתי להיות איש מצליח בלי עזרה ממך". חלפו כמה ימים והוא קיבל מעטפה חוזרת מאביו. "בני היקר, אני גאה ושמח בהצלחתך, אבל אני חש כי תהיה זאת טעות להמשיך להסתיר ממך את האמת. ובכן, האם שאלת את עצמך מי היה הנדיב שהכניס לביתו הומלס שישן על ספסל? מה פתאום קונדיטור וותיק קיבל אותך כעוזר למרות חוסר הניסיון? ואיך איש עסקים זר נתן בכך אמון והקים אתך שותפות?! התשובה תפתיע אותך: אני שלחתי את הראשון לאסוף אותך לביתו ושילמתי את השכירות על המיטה שקיבלת. אני שילמתי את שכר עבודתך בקונדיטוריה, וגם הכסף שהושקע בשותפות שלכם יצא מחשבון הבנק שלי. ועכשיו אני באמת גאה בהצלחה ובחריצות שלך. באהבה, אבא".

עד כאן הגישה האמונית. מנגד, התפיסה של עבודה זרה סוברת הפוך: לאילי הטבע יש בחירה עצמאית כמה להשפיע. הרמב"ם מסביר בתחילת הלכות עבודה זרה, כי עבודת כוכבים בבסיסה אינה כופרת במציאות האלוקות, הם רק סבורים שהאלוקים פרש לענייניו החשובים והשאיר את מלאכת ניהול העולם בידי כוחות טבעיים כמו השמש והירח, והכוחות הללו נושאים בחירה כמה להשפיע.

בדקות, עבודה זרה היא גם המחשבה שהרופא, העורך דין והכסף יכולים להושיע. כל אחד חי עם תסריט בראש, לפיו המערכת הטבעית עומדת כקופסה אוטומטית שפועלת מכוח היכולות של עצמה וכאן מגיע המענה העצום של הפרשת חלה: נותנים לקב"ה את החלק הראשון ובכך מבטלים לחלוטין מחשבת עבודה זרה. זאת אמירה הכול שלך ושום דבר לא היה מתרחש לולי הגזירה מלמעלה.

ליקוטי שיחות יח/183: לפני שהיהודי טועם מהעיסה הוא מוכיח במעשה שה'ראשית' – ההתחלה של העיסה (וכלל הצטרפויותיו) הם תרומה לה'. הם לא חידוש כתוצאה מהעבודה הטבעית שלו, אלא 'הוא הנותן לך כוח לעשות חיל' ו'ברכת ה' היא תעשיר'. יתירה מכך: היות שהקב"ה מחדש את הטבע מאין ליש בכל רגע תמיד, 'המחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית', יוצא שכל הפעולות הטבעיות הן אינן מצד עצמן מציאות כלל, וכל מציאות נובעת מכך שהקב"ה מהווה ומחיה ומקיים אותן.

מנגד, חטא עבודה זרה הוא בכך, שמחשיבים את הכוכבים והמזלות (כולל כוחות הטבע), כאילו יש להם שליטה והשפעה עצמית, כתוצאה מכוחות שהעניק להם הקב"ה. אבל האמת היא שהם אינם אלא בגדר 'כגרזן ביד החוצב', שאין לו שום כוח משל עצמו ולא בחירה כיצד לייצר את ההשפעה. לכן כשיהודי מפרש חלה ומכיר שהפרנסה באה מהקב"ה – הוא מבטל כל מחשבת עבודה זרה.

בהערה⁴ הובאה תוספת עשירה משיחות שונות של הרבי.

כעת נוכל להבין שתי נקודות נפלאות ביסוד מצוות הפרשת חלה: א. הרצח הראשון בהיסטוריה התרחש בשל סיפור מוזר. הבל הביא מבכורות צאנו ואילו קין שהיה איש אדמה הביא מפירות שדהו, אבל לא מהפירות הראשונים. הקב"ה קיבל את הקרבן של הבל ודחה את הקרבן של קין.

וכל אחד תמה: א. מה הייתה המחלוקת בין קין והבל? אם קין הביא פירות, מה היה אכפת לו להביא מהראשונים? ב. למה קין גרם לקפידה כזו למעלה, עד שמנחת הבל התקבלה ושלו לא?

⁴ כך דורשת הגמרא בשבת את הפסוק "והיה אמונת עתיך חוסן ישועות", כרמז לשש סדרי משנה והמילה "אמונת" מכוונת לסדר זרעים. מפרש תוספות בשם הירושלמי: "מאמין בחי העולמים וזורע". הקושיה ידועה: איזו אמונה באה לידי ביטוי בכך שזורע? הרי גם גוי זורע? ההסבר עמוק (לקו"ש א/216 ובכ"מ): הזריעה של היהודי שונה לחלוטין מאשר אצל אחר. הוא אינו סומך על האדמה. הוא אינו חושב שהאדמה היא זו שמצמיחה, אלא רואה בה צינור לבצע את שליחות ההשגחה העליונה. האמונה מתבטאת במקום דומה נוסף: לאחר אכילת הלחם, מברכים ברכת המזון כהודאה לקב"ה, והברכה הראשונה היא "הזן את הכל". כאן עולה תמיהה: ברכה זו תוקנה על ידי משה רבנו כהודאה על נס המן. יהודים לא עשו דבר בעצמם, לא חרשו את השדה ולא טחנו את הלחם. הם קמו בשעת בוקר ומצאו מנה מוכנה של לחם ממתנה להם. ובפרץ של הודאה תיקן משה ברכה לה' הזן את הכל. אבל איך שייר לברך על לחם שהושג בזעת כפיים, בשפך דמים שסחטו את כל כוחותיו? האם ה' זן את הכל או האדם עצמו שרתם כוחותיו להכין לחם? אולם זאת גופא תקנת חז"ל: לחקוק במוחנו שדבר מהותי לא השתנה. אמנם הלחם הושג בעמל כפיים, אבל העמל היה רק צינור להמשיך את ההשקעה של השותף מלמעלה. **לקו"ש טז/178:** "הלחם שיוצא מן הארץ הוא לאמיתו של דבר, לבוש למזון שהוא לחם מהשמים. ולכן נוסח הברכה על האכילה והשביעה הטבעית שלו הוא אותו נוסח שנקבע על הלחם שירד מהשמים". בכך מבוארת שם נקודה נפלאה: בלקיטת המן נדרשה שותפות מסוימת מצד האדם. ואף שרוב המלאכה נחסכה, בכל זאת נדרשה שותפות: הצדיקים מצאו את הלחם על פתח ביתם ונדרשו להכניס אותו פנימה ואילו הבינונים והרשעים הביאוהו ממרחק. עוד נאמר: "צדיקים לחם, בינונים עוגות, רשעים טחנו בריחיים". היינו שהבינונים קיבלו עיסה לאפייה ואילו הרשעים נדרשו לטחון את החיטים. והדברים תמוהים: אם הלחם הגיע כבר לפתח ביתם של הצדיקים, למה לא ימתין פרוס על השולחן? וקל וחומר לא ברור לגבי הבינונים והרשעים, מדוע נדרשו לשותפות פעילה ממש? הרעיון כביר: רצה הקב"ה לדמות את המן ההוא ללחם שלנו, ולכן ציווה לעשות בו מעט שותפות, כדי לקבוע יסוד גדול לגבי העתיד: **השותפות לא משנה את המהות וברור שהלחם ירד מלמעלה.**

שם: "ולכן הלחם מן השמים ירד באופן כזה שנדרשה שותפות כלשהי מצד האדם, כדברי הגמרא 'צדיקים לחם, בינונים עוגות, רשעים טחנו בריחיים', כדי ללמד שגם היכן שנדרשת עבודת האדם, היה נרגש שההשפעה אינה תלויה כלל באדם, אלא היא לחלוטין לחם מן השמים. ובכך ניתן הכוח שגם בהגיעם לארץ נושבת, יהיה מונח אצל היהודי, שהלחם מן הארץ הוא במהותו לחם מהשמים".

אלא זה גרעין שלוכד את עצם השקפת העובד: הבל נתן לקב"ה את הראשון, ובכך ביטא את אמונתו שהכל שלו. לעומת זאת, מנגד, קין טען שבהחלט מגיעה לקב"ה תודה, אבל לא התודה הראשונה. קודם כל הוא עבד בעצמו ויגע וטרח קשות בהצמחת השדה ואילו הקב"ה השגיח מעל ונתן דחיפה נוספת. ולדברנו לעיל, זה חטא של עבודה זרה בדקות.

ב. בכך מבאר הרבי (לקו"ש שם) נקודה מעניינת: למרות שמהתורה אין שיעור להפרשת חלה, אבל חכמים קבעו שיעור (אלא שאינו נוהג היום, בגלל שהכוהנים טמאים כנ"ל): בעלהבוסטע מפרישה אחד מעשרים וארבע מהעיסה – כארבעה אחוז, ואילו נחתום (אופה מסחרי) מפריש חצי ממנה, אחד מארבעים ושמונה מהעיסה – כשני אחוז.

בפשטות, סיבת ההבדל הוא, שהאופה מייצר עיסות גדולות ולכן השני אחוז שלו הם הרבה יותר מהארבעה אחוז של בעלת הבית. אבל הרבי מפרש את הדברים בעומק חסידי מרהיב: סוחר רואה כל רגע השגחה פרטית. הוא משחק במגרש כל כך מורכב ומסועף שתלוי במשתנים רבים, שהוא כל רגע נוכח שברכת ה' היא תעשיר. לכן מספיקה לו תזכורת קטנה שהכל שייך לקב"ה. בעלת הבית, לעומת זאת, חיה חיים צפויים ונטולי סערות, עד שעלולה לטעות שהיא לשה את הקמח ומפעילה את התנור בעצמה. לכן התזכורת הנתבעת ממנה גדולה יותר.

ג. השיעור מעלה שתי מסקנות מעשיות. הראשונה:

4. היום יום: ביגיעה הגדולה ביותר, אי אפשר להרוויח סענט אחד יותר מאשר קבע הקב"ה - שכר וכר ירוויח פלוני. צריך לעשות כל שנחוץ, אך יש לזכור שכל העבודה אינה אלא "טפל", ברכת השם יתברך היא ה"עיקר", אותה מרוויחים כשמתנהגים כראוי ליהודי: תפלה בציבור, שמירת שבת בהידור, כשרות בהשגחה גדולה, חינוך הבנים אצל מלמדים יראי-שמים.

כשם שפתיחת ברז לא מביאה מים וקניית ארנק לא מבטיחה כסף, אלא הברז הוא רק צינור למשוך מים מהמוביל הארצי, כך עבודה כשלעצמה לא מבטיחה רווח. חיוני לקיים מצוות ה' ולחבר את העבודה למקור הראשי של השפע ולזכות בשפע רוחני וגשמי ממקור הברכה.

מספרים על יהודי שמהיר בתפילתו, ועוד קודם שהסתיימה התפילה יצא מבית הכנסת בחפזה. אמר לו פיקח אחד: מניין לך שהפרנסה לפניך? אולי היא מאחוריך ובמרוצתך אתה בורח ממנה....

השלכה נוספת הופכת את הפרשת חלה למצווה רלוונטית לכולנו – גם לגברים ומדי יום-יום.

מאמר ד"ה ראשית עריסותיכם תשכ"ח: מבואר בספרי מוסר בפירוש הכתוב 'ראשית עריסותיכם', שעריסותיכם הוא גם מלשון עריסה (מיטת התינוק) וקאי על הזמן שהאדם קם ממיטתו בכל בוקר, שאז נשמתו היא רק באפו כתינוק שנולד והנה 'ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה', שהוא עניין אמירת 'מודה אני לפניך' תיכף ומיד כשניעור האדם משנתו.

ההכרזה הראשונה מדי בוקר, שפורצת באופן ספונטאני מלב האדם היא "מודה אני לפניך שהחזרת בי נשמת". לא התעוררתי באופן טבעי ואינני מתחיל את היום בזכות מנגנון אוטומטי, אלא זו החלטה מעודכנת של הקב"ה מהבוקר שהכל יעבוד על סדרו. כך שמצוות הפרשת חלה היא קריאה להתחזק במיוחד בקיום מצווה זו של אמירת מודה אני בכוונה, מיד בקומו משנתו.

במקומות אחרים מורחבת מעלת האמירה הראשונה בהתחלת היום. אין היא רק ביטוי של עומק ההכרה הספונטאנית, אלא למעשה אמירה המעצבת את כל המשך היום.

בוקר טוב גורם ליום טוב, בעוד שבוקר רע מביא חלילה יום רע. הבוקר הוא לא רק תחילת היום, אלא הגרעין עליו עומד היום כולו ולכן הבוקר הוא רגע של חסד, 'סופר פאוואר', המעצב את המציאות.

נחום סטילרמן גדל בשכונת קראון הייטס, ואביו הקים בראשית שנות החמישים את חנות המכולת הראשונה בשכונה שהייתה שומרת שבת. כנער צעיר עזר לאביו בהבאת המשלוחים לבתי הקונים

ובניהם בית הרבנית חנה ע"ה, אמו של הרבי. הרבנית הייתה מעניקה לו יחס חם ולבבי, מכבדת אותו בכוס חלב, תוך כדי שמעודדת אותו לספר מה שקרא וכיו"ב.

כשהגיע לגיל 18 ועמד לצאת ללמוד בקולג', הוא ידע שקיום התורה והמצוות יהיה יותר מאתגר ועלה בדעתו לכוון בתפילה אחת במיוחד והיא תהיה בסיס יראת השמיים שלו. הוא שאל את הרבנית חנה מהי התפילה החביבה על הרבי? הרבנית ענתה שאינה יודעת והיא תברר זאת. בפעם הבאה שהגיע היא אמרה: "אני שמחה שיש לי תשובה לשאלתך. זו תפילה מאוד קצרה, הראשונה שאומרים בבוקר: 'מודה אני לפניך מלך חי וקיים, שהחזרת בי נשמת' בחמלה, רבה אמונתך'.

מעניין לציין דבר מופלא נוסף ביחס לתפילה הזו. ישנו קטע וידאו מדהים בו עובר אדם עם בנו לפני הרבי ואומר שהילד סובל מקשיים בדיבור (לא ברור אם אינו מדבר בכלל או מתקשה לדבר). הרבי שואל את הילד אם אמר היום בבוקר "מודה אני" ומבקש לומר זאת עכשיו. הילד פותח את הפה ואומר בשפה ברורה את כל 12 מילות התפילה.

הסוד של "מודה אני", נעוץ כלשונה של הרבנית חנה בכך, שהוא **"התפילה הראשונה שאומרים בבוקר"**, ובכך הוא קרבן התמיד בדורנו. קורבן תמיד הוא פטנט גאוני של יצירת חיים. **האדם הוא מה שהוא עושה ראשון בבוקר ואחרון בערב**. המעשה הראשון והאחרון של היום, הם הגרעין והתשתית בהם כלול היום כולו. אלו רגעים רבי עוצמה שמעצבים את ההמשך.

הרעיון טמון בעצם המילה "תמיד": לכאורה למה קרוי הקורבן "תמיד"? הוא הרי לא הוקרב תמיד, אלא רק בבוקר ובערב? תמיד זה "שויתי ה' לנגדי תמיד", וכן "טוב לב משתה תמיד", אלו שני יסודות שבאמת אמורים להגות תמיד ממש בכל רגע ושנייה מהחיים. אבל הקורבנות היו צריכים להיות קרויים בשם אחר כמו "קבוע", "תדיר" וכיוצא בזה?

מבאר הרבי את יסוד העניין (ליקוטי שיחות ג/940): **מה שעושים בבוקר ובערב הוא "תמיד"**. ה"מודה אני" שמוכרז בקומו בשנתו הוא מעצב את היסוד של כל מה שעושים לאחריו ולפניו.

בהערה⁵ הובאו כמה פרפראות במעלת ההתחלה, וכאן⁶ סיפור יפה. נתחזק בהקרבת התמיד ונזכה לתקומת ירושלים, השתא בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמן.

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**

⁵ הבנת החשיבות של ההתחלה, מבארת כמה קושיות בתורת הנגלה. הראשונה: למה התרחש הנס העצום של פך השמן והרי היה נס **מיותר**? ההלכה קובעת "טומאה הותרה בציבור". כאשר כלל הציבור טמא בטומאת מת, **ממשיכים לנהל את הבית בטומאה**. מקריבים קורבנות ומנהלים את שאר עבודת הבית בכדי לשמור על רצף העבודה. וכיון שהכוהנים ממשפחת המכבים היו טמאי מת מהמלחמה, מותר היה להם להפעיל את הבית בטומאה ולהדליק את המנורה באחד מפכי השמן הטמאים?

רבי יוסף ענגיל, מגאוני הדור לפני השואה כותב יסוד גדול **בגליוני הש"ס שבת כא,ב**: "דכיון שהיה אז חנוכת הבית ... והיא **התחלה וראש לכל הבא אחריו** - לכן הוצרך שיהיה **בטהרה גמורה** ולא בדחיית טומאה". **לא משחקים עם התחלה**. יש היתרים שרלוונטיים באמצעה העבודה, אבל ההתחלה חייבת להיות מושלמת. הדבר קשור לשאלה ידועה נוספת: מה פתאום חוגגים שמחת תורה באיחור של שלושה שבועות? השנה מסתיימת בסוף חודש אלול ומתחילה בראש השנה, א' בתשרי, ולכן אמורים לסיים את התורה בשבת שלפני ראש השנה ולהתחיל אותה מחדש בראש השנה, בדיוק כמו שאר העניינים הקשורים בתחילת השנה (החלפת לוח השנה, המלכת המלך, ימי הדין לשנה החדשה וכו'). ולמה קוראים אחרי ראש השנה את פרשיות וילך, האזינו וברכה ורק שלושה שבועות אחרי מסיימים את התורה?

בלקו"ש כד/226, נראה שחז"ל ידעו את גדולתה של ההתחלה ורצו לשים את כל הפוקוס על חגיגה מיוחדת להתחלת וסיום התורה. אילו היינו מתחילים את התורה בראש השנה, ההתרגשות של התחלת מחזור חדש, הייתה נאבדת בתוך כלל העניינים של יום הדין והתחלת השנה וכו'. נקודה שלישית: למרות הכלל החמור שקבעו חז"ל, לפיו לא מזכירים את שמו של "אחר", אלא רק רומזים אל 'האחר שהלך למקומות זרים', בכל זאת משנה אחת מעניקה לו כבוד ומצטטת בשמו (אבות ד,כ): "אלישע בן אבויה אומר, הלומד ילד למה הוא דומה? לדיו כתובה על נייר חדש. הלומד זקן למה הוא דומה? לדיו כתובה על נייר מחוק". אלישע מדגיש את חשיבות החינוך בגיל צעיר ומשווה אותה לכתיבה על נייר חדש, שהוא חלק וסופג את הדיו לעומק. בניגוד ללימוד בגיל זקנה שדומה לכתיבה על נייר מחוק. הוא משופשף ואינו סופג את הדיו יפה. והשאלה זועקת: למה לפרגן לבעל המימרה כנגד הכלל "שם רשעים ירקב"? הרבי מציע הסבר נפלא (ביאורים לפרקי אבות 231): אלישע מובא **כהוכחה** לצדקת דבריו. הוא היה סמל חי **לעוצמת השפעתו של החינוך מקטנות שאינו חולף לעולם**. מצד אחד, אלישע התדרדר ו"ספרי מינות היו נושרים מחיקו". מצד שני, מי שהכיר אותו היטב ידע שהוא מעולם לא התנתק. ידוע הסיפור בסוף מסכת חגיגה כיצד רכב על הסוס בעיצומו של יום השבת ואילו רבי מאיר צעד ברגלו ולמד ממנו תורה. לפתע העיר אחר את תשומת לבו של רבי מאיר: "חזור לאחור" כי ספרתי בעקבי הסוס שעברנו תחום שבת". היינו שרבי מאיר לא הבחין בכך שעבר תחום שבת עקב היותו עסוק בדברי התורה העמוקים ואילו אחר הרגיש בכך. **הוא לא השתחרר מהלכות שבת שלמד בכיתה ד**.

המסקנה משמעותית: הורים אומרים לעצמם: "עכשיו לא חשוב איפה הוא ילמד. כשהוא יגדל נשלח אותו לחינוך ערכי...". האמת הפוכה: כשהוא יגדל זה פחות קריטי איפה יתחנך, אבל את החינוך של ההתחלה אי אפשר לשנות. וביחס ללחצים בכבישים בדרך לעבודה?! נחת מהילדים חשוב יותר!

⁶ סיפור: בוקר ראש השנה בבית חב"ד בנגקוק. הרב נחמיה וילהלם למד חסידות עם כמה מטיילים ולפתע חש נגיעה בכתפו. צעיר ישראלי ביקש לשוחח עמו. "עוד שעה יש לי טיסה לקטמנדו, אך הבטחתי לאמי לשמוע תקיעת שופר. כבוד הרב יתקע כמה תקיעות ואח"כ ארוץ לטיסה בשקט".

הרב נדהם: מצד אחד, הבחור עומד לחלל את החג, אך מצד שני, הוא רוצה לשמוע שופר ומה יועיל לדחות אותו? הרב ענה כך: "אני אתקע בשופר, משום שאתה אדם בוגר ואין מתפקידי לבדוק מה תעשה אח"כ. אבל בכל זאת אני רוצה לבקש ממך: היום הוא היום הראשון של השנה וכמו שמתחילים את השנה, ככה ממשיכה הלאה. אנא הישאר עמנו בחג ותפתח את השנה ברגל ימין ובעזה"ש אחרי החג, אסייע לך למצוא טיסה לנפאל. הבחור התרשם מדברי הרב והחליט להישאר איתם בחג.

הרב שכח מהסיפור שנבלע בתוך המולת החגים בבית חב"ד, אבל אחרי חודש, קיבל מהצעיר מכתב: "רציתי שתדע כי כבר 4 שבתות, אינני מחלל את השבת. כל שבת אני רוצה לעשות מעשי חול, אך אז אני חושב לעצמי, **התחלתי את השנה ברגל ימין, חבל לקלקל...**"